

Kaj skriver ännu en bok

Boken om Jernvallen, Sextio Spännande År får en fortsättning i år.

Kaj Annebrant, medlem i och med i styrelsen för Gästrikedrottens Historiska Förening sedan starten 1990, ger i november tillsammans med förlaget Sandvikens Kultur och Fritid ut boken Idrotten i Sandviken med tyngdpunkt på individuella idrotter som fröddrott, skidor, orientering samt simning.

Norra idrottsplatsen, Sandvikens Nya Idrottsplats, när den två gånger invigdes 1924, får också ett rejält utrymme. Där spelades allsvensk fotboll med Sandvikens IF 1929-1940 och efter det följde allsvensk bandy med Sandvikens AIK fram till 1974.

- Nell Sjöström, gift Ersson, blev dubbel svensk mästarinna på löparbanorna 1950.

- Valter Nyström satte tre svenska rekord där 1951.

Redan 1938 arrangerades SM i stafett och tiokamp på Sandvikens Idrottsplats.

"Svängis" Johansson har tävlat där. Det har även Erik Uddebom och många, många flera.

Idrotten i Sandviken tar avstamp ute i kommundelarna från Gysinge längst söderut till Järbo, Jäderfors, Storvik, Gästrik-Hammarby, Åshammar, Kungsgården, Årsunda, Österfärnebo.

Jag presenterar en 25-bästalista över Sandvikens idrottare. Är Valter Nyström den störste? Vem är främsta dam? Vem är nr. 1 i Storvik?

Läsarna av det här medlemsbladet har chansen att påverka mitt val!

Läs, tänk och skriv till mig!

Kaj Annebrant, Högbovägen 15 A,
811 32 Sandviken.

Idrotten i Sandviken ska omfatta minst 250 sidor och 200 bilder samt ha samma storlek som Boken om Jernvallen. Den kostar runt 295 kronor. Vid köp av tio böcker ges rabatt. En bok, Idrotten i Sandviken, ger säkert idrottsintresserade ett större utbyte än blommor, när de är på gång att uppvaktas.

50-i-topp i Sandviken till 2005

Sandviken är känt i Sverige för idrott, idrottsredskap och Sandviks sågar. De senare tillverkas inte längre i Sandviken, men idrotten – numera främst bandyn, uppmarksammas fortfarande i Idrotts-Sverige. Fotbollshjältarna från förr är heller inte glömda.

Fyra SM-guld för SAIK:s herrar sedan 1997 väger dock tungt.

Störst av alla idrottsfolk är dock Walter Nyström, född 30 december 1915, som 1952 fick ut en riklig belöning för de timmar han lagt ner på idrott under 15 år. Han korades till Sveriges bäste idrottsman – fick Svenska Dagbladets Bragdmedalj för sin bragd – en världstid.

Han slog i en landskamp i Tyskland svenska rekordet på 10.000 meter (29.23,8) och hade en månad före blivit sexa i OS på sin specialdistans. Walters svenska rekord stod sig i 18 år. Än imponerar det!

- Walter Nyström, Svenska Dagbladets Bragdmedalj 1952
- Matti Kuosku, segrar i Vasaloppet 1974, 1976 och Världscupen 1979, 1980
- Einar Ask, svensk mästare i bandy i SAIK 1945 och 1946, bandykung
- Arne Norrback, tiofaldig svensk mästare, 50 svenska rekord i tyngdlyftning
- Nell Sjöström (gift Ersson), första gästrikedkvinnas i OS (1952)
- Magnus Muhren, bandy, världsmästare
- Lars "Knatten" Olsson, bandykung
- Bertil "Dansködaren" Ericsson, fyra mål i fotboll mot Danmark 1934
- Anders Björkman, skidororientering, världsmästare
- Arne Hodin, fotbollsgeniet
- Mathias Danielsson, svensk sprintmästare på skidor, fyra i Vasaloppet
- Stig Jäder, skidor

- Meeri Bodelid, skidor, löpning, triathlon, cykel
- Gunnel Mörtberg, skidor
- Bruno Moström, 121 DM i tennis, trea i junior-SM
- Edvard Persson, svensk mästare på 60 km skidor 1916, 1:a Skidlöparmärket
- Olle Wickholm, 6-dagarscyklist och med i VM
- Barbro Sjödin (gift Eriksson), bågskytte, nordisk mästarinna
- Karin Larsson, bågskytte, olympier 2000
- Magnus Palmberg, mountainbike
- Anders Wickholm, landsväg- och mountainbike, nordisk juniormästare
- Mikael Larsson, bågskytte, olympier 1996
- Catarina Jernberg, kanot, OS i Seoul 1988
- Sebastian Falk, skridskor
- John Ling, bågskytte, svensk mästare
- Karl Persson, fotboll, Sandvikens förste i landslaget, 1911
- Einar Snitt, fotboll, 17 landskamper
- Gösta Dunker, fotboll, VM i Italien 1933, 14 landskamper 1926-1934
- Einar Snitt, fotboll, 17 landskamper
- Charlotte Humling, simning, svensk mästarinna, EM två gånger
- Gunbritt Broman (gift Svedell), gymnast, SM-trea, med i VM
- Lena Rogell, telemark, SM-Guld, VM-åtta 2001
- Raymond Jansson, Örtä, bowling
- Ivar Eriksson, fotboll, VM i Frankrike 1938
- Olle Källgren, fotboll, VM i Frankrike 1938
- Bo Rönn, handboll, skyttekung i allsvenskan
- Oscar Alm, boxning, en landskamp 1938
- Roland Hedström, skidor, toppåkare i Vasaloppet
- Bo Larsson, skidororientering, världsmästare i stafett

Sammanställd av Kaj Annebrant

Idrottsminnen, Hälsinglands Idrottshistoriska Sällskap. Årgång 12, november 2003

När Riksidrottsförbundet, som det heter nu, bildades 1903 fanns tre hälsingeföreningar. I Hudiksvall två, Hudiksvalls Idrottsförening, 50 medlemmar, och IFK Hudiksvall, 30, och Söderhamns IF med 45 medlemmar.

Bildad men inte ansluten till Riksförbundet var Bollnäs GIF. Ingen hälsing deltog i SM i friidrott i Göteborg 1903, men året efter arrangerades de första hälsingemästerskapen i Söderhamn.

Hälsinglands Orienteringsförbund firade sitt 50-årsjubileum 2003.

Årgång 13, Nr.1 januari 2004

Hälsinglands Idrottshistoriska Sällskap omfattade vid årsskiftet 188 medlemmar, varav 125 enskilda, 46 föreningar, 10 distriktsförbund, 4 kommuner och 3 övriga. Årsavgift: 100 kr. – enskilda, 150 kronor föreningar och organisationer.

Medlemsskriften Idrottsminnen utkom två gånger i fjol.

Verksamhetsplanens mål är att inom några år ha 250 enskilda medlemmar men på lång sikt 600. Då ska också alla specialdistriktsförbund och en majoritet av föreningarna vara med i den idrottshistoriska gemenskapen.

50 hälsingar med hälsinganknytning har deltagit i olympiska spel.

Småländska Idrottsminnen, Smålands Idrottshistoriska Sällskap, Årgång 15, nr 3 2003

Vätterbygdens Mister Hockey är Folke "Lolle" Jörneke, som var pojklagsspelare redan på 40-talet och 60 år senare spelar i HV 71:s veteranlag.

Han har inifrån följt Stefas, Vättersnäs och Huskvarna IF:s storhetstider, och när dessa tre år 1971 förenades i HV 71, då blev Lolle den nya klubbens förste tränare.

I vinter har han varit populär domarvärd i Kinnarps Arena. Lolle var uttagen i juniorlandslaget 1953 och spelade division 2-fotboll för Huskvarna IF.

Uppländska Idrottsminnen. Upplands Idrottshistoriska Sällskap, Årgång 8, Nr 3 2003

UIS hade 15/2 2004 143 personliga medlemmar och 13 medlemsföreningar och -förbund.

I senaste medlemstingen finns en artikel om Sveriges första biltävling i Sverige 1904. Tio bilar startade i Stockholm, åkte mot Litslena och genom Uppsala till målet i Stockholm. I bakgrunden fanns greve Clarence von Rosen och Automobilklubben. Banan mätte 172 km.

Ingenjör Svensson segrade med en Scania efter sex timmar och åtta minuter.

Backåkning och bromsprov var avslutande tävlingsmoment. Fem bilar kom i mål

Med middag och prisutdelning på restaurang Hasselbacken sattes punkt för biltävlingen.

VIS-aren. Värmlands Idrottshistoriska Sällskap. Årgång 20, nr 6 2003

Värmländska representanter i Olympiska spel under 1900-talet är en ny bok, som kommit ut med hjälp av bland annat 50.000 kronor från Värmlands Idrottsförbund.

"Att tillvarata historien är en investering för framtiden."

Det anser Göran Pettersson, ordförande i VIF, som värdesätter samarbetet med Värmlands Idrottshistoriska Sällskap som mycket viktigt. Han ser VIS som en mycket stor resurs. Sagan om Nisse Nilsson, född 8 mars 1936 och bosatt i Forshaga, berättas i VIS:aren. Tre OS, sju VM, 205 A-landskamper och SM-guld med Leksand 1969 är en sammanfattning. I många minnen finns Lennart Hylands "pucken glider in i mål" från VM 1962 i Colorado Springs kvar. Nisse stod på toppen och blev guldmedaljör samt kom in i All Star Team.

Guldskridskon och Guldpuken samt Rinkens Riddare är några av hans utmärkelser.

Östergötlands Idrottshistoriska Sällskap. Årgång 5, nr 4 2003

Walter Jagbrant, före förbundskaptenen i bandy, deltog i ett Idrottskafé i Österbymo och berättade om hur han organiserat Svenska Bandyförbundets utbildning av instruktörer. I samband med det nämnde han lite om sina 47 "bandyresor" till Ryssland. Walter har varit med på alla svenska bandylandslagsresor sedan 1961.

I Östergötland finns en klubb, Guldklubben, för alla som fått RF:s högsta utmärkelse – förtjänsttecknet i guld. Vi har en motsvarande klubb i Gästrikland, som hade en träff 2003 under RF:s 100 års-firande.

Årgång 5, nr 5 2003

I Östergötland finns en Bågskytteakademi sedan början av 2000-talet. Verksamheten sker i samförstånd med Svenska Bågskytteförbundet. Det första uppdraget var att arrangera två nostalgiträffar för ledare och landslagsskyttar fram till i mitten av 1970-talet. Syftet var att ge tillbaka lite av den glädje och gemenskap de givit under sina aktiva år.

Samtidigt får akademien möjlighet att filma, fotografera och intervjua gästerna.

SOF-BULLETTINEN, Sveriges Olympiahistorikers Förening, Nr 1* 2004

3.500 dopningstester ska genomföras under Aten-OS.

När för-OS i rodd genomfördes i fjol blåste vindar upp till 30 meter i sekund. Det gjorde att fyra båtar sjönk. Alla i USA:s dam-åtta tvingades simma i land. Svenske lagledaren vill nu flytta Atens roddstadion.

Robert "Bob" Richards, som hoppade med Seefabs nya stålstav, vann OS-guld 1952 och 1956, tog brons 1948. Han var världsetta 1949-1956 men satte aldrig världsrekord. Han vann 50 tävlingar 1950-52 och var obesegrad utomhus i ytterligare tre år.

Efter 1956 övergick amerikanen Bob på heltid till prästämbetet.

Special - Sveriges vinterolympier genom tiderna Februari 2004.

Rickard "Ricken" Johansson från Gävle (18.6 1882-24.7 1952) är näst tidigast född av alla 844 vinterolympier från 1908 och framåt. Ricken tog silver i konståkning i London 1908 efter landsmannen Ulrich Salchow, född 1877.

Idrott Historia Samhälle, SVIF-Nytt, nr 2 2003

Nyhetsbrev från Svenska Idrottshistoriska Föreningen, fyra nummer årligen.

20-årsjubilerande Göteborgs Idrottsmuseum har blivit en attraktion rikare. Då Lars Hindmar, 82 år, skänkt, sin unika samling frimärken, vykort och souvenirer från OS 1896-1960. IOC:s museum i Lausanne ville ha samlingen, men förre elitgångaren Lars Hindmar sa nej. Nu tar hand själv hand om visningarna i Göteborg.
Lars Hindmar satte fem världsrekord och tävlade i två OS, 1952 och 1956.

Handbollen "föddes" i Karlskrona

Karlskrona är födelseorten i Sverige för inomhushandboll, men sporten fanns utomhus vid Nääs slöjdseminarium redan tidigare. Med början mellan 1907 och 1910 spelades ett spel, som liknade handboll inomhus i Karlskrona.

1920-1935 spreds inomhushandbollen till Skåne och därifrån vidare ut. Den första officiella matchen sägs ha spelats i Karlskrona 1924. Karlskronas skeppsgossekår missionerade sedan för den sporten i Stockholm i uppvisningsmatcher mot flottister och läroverksungdom.

I Karlskrona fanns grogrund: Tillgång till militärens idrottshallar och intresserade ledare.

(Blekinge Idrottshistoriska Sällskaps årsbok 2003)

Ett fotbollsmuseum i Oslo "fra lökka till Ullevaal"
(www.fotballmuseet.no)

Ullevaal Stadion- Guidad tur med film, första halvlek, paus, andra halvlek och efter matchen. Besök i landslagsgarderober, på Kongetribunen och på Ullevaal Stadion.

Nya böcker:

På edra platser

Riksantikvarieämbetet vill med boken, som berättar om 34 av de 100 idrottsplatser som under Riksidrottsförbundets 100-årsfirande klassades som särskilt värdefulla för idrotten, väcka nytt intresse för det moderna kulturarvet. Bevara, bruka och berika är ledord för kulturmiljövården. Det gäller inte minst för våra största idrottsplatser: Strömvallen, invigd 1923, Norra idrottsplatsen, 1924, och Jernvallen (1937-1940). Alla tre beskrivs i ord och bilder i På edra platser.

Mästarglans kring Bandy-VM

Arne Argus, tidigare ordförande i Svenska Bandyförbundet, är flitig i sin dokumentation av bandy. Lagom till 24:e VM-turneringen, med två matcher bland annat i Sandviken, kom en ny bok ut.

Argus berättar lättsamt om förspelet till premiären 1957 och om hur bandy uppvecklats. 1954 infördes sargen, 1957 fick lagen ha avbytare, 1966 godkändes plastbollen. 61 svenskar har varit med och spelat till sig VM-guld:

De med SAIK-anknytning är: Kent Björk, Daniel Eriksson, Pär Gustafsson, Henrik Hagberg, Daniel Kjörling, Magnus Muhrén, Patrik Nilsson, Niklas Spångberg, Patrik Södergren, Stefan Söderholm. Stefan Åkerlind, Hans Åström.

Sandvikens badmintonklubb SBMK 1937-

Med hjälp av gamla protokoll och verksamhetsberättelser från år 1937 och framåt redogörs här för badmintonverksamheten i SBMK under drygt 65 år. Klubben startas den 2 september 1937 med 15-20 medlemmar och Albert Kihlström som ordförande. Alla medlemmar är aktiva, tränar eller tävlingsspelare.

I Folkparkens serveringslokal

Klubben är medlem i Svenska Badmintonförbundet men för en tynande tillvaro, där ett fåtal medlemmar arbetar väldigt mycket och man beslutar att tillsätta en arbetsgrupp för att fördela arbetet bättre.

Det ger resultat. Styrelsearbetet börjar fungera. Därmed blir tränings- och tävlingsresultaten bättre. Vid styrelsemötet 24 februari 1940 beslutas att bilda en damsektion och diskuteras ett hyreskontraktsförslag från Idrottens Främjande i Sandviken genom Ragnar Berglund. Jernvallen byggd 1937-1940 är klar och olika kontraktsförslag tas fram och erbjöds idrottsutövare. SBMK får tillgång till fyra badmintonbanor på ena halvan av handbollsplanen. Kontrakten gäller måndagar två timmar klockan 19-21 å 3,60 i timmen per bana och lördagar klockan 15-17 å 2,60 per timme och bana perioden 15/9 1940 till 31/5 1941.

Spelade mot Loffe Ahrle och Botvid

Under 1941 spelas flera vänskapsmatcher, bland annat mot Badmintonklubben Eken i Stockholm, som vinner med 7-0. Matchen uppmärksammas av Svenska Dagbladet med ett fylligt referat. Där konstateras att Eken varit överlägsen sina motståndare. SBMK spelar även mot några skådespelare från Stockholm. Dessa vinner med 4-0 och är mycket överlägsna. Skådespelarna spelar sedan två uppvisningsmatcher, en singel och en dubbel, vilket blir mycket uppskattat. Skådespelarna är Elof "Loffe" Ahrle och Rolf Botvid, son till John Botvid. Båda två mycket duktiga badmintonspelare.

SBMK möter under även Gävle Badmintonklubb och segrar med 5-4.

I dessa matcher deltar bland andra Knut Ehmke, välkänd guldsmed från Sandviken. Han var också mångårig styrelseledamot i klubben. Dan Andersson, allsvensk fotbollsspelare i Sandvikens IF, är även aktiv.

För oss mest kände är Knut Eriksson, aktiv i många år i styrelsen och i olika befattningar. Han var aktiv badmintonspelare ända upp i 70-årsåldern och en mycket duktig sådan. Många kommer säkert ihåg hur totalt Knut kollrade bort oss och flinande fortsatte att serva. Vi tackar Knut för lektioner och arbetsinsatser för klubben.

Under 1942 spelas seriematcher mot Gävle, interna serier och KM samt DM.

SBMK:s Dan Andersson vinner singel, och Knut Ehmke/Knut Eriksson dubbel. I damklassen segrar SBMK:s Maja Östlund.

Nedgång och fall

Från 1943 och till 1954 pågår mest internt seriespel samt matcher mot Gävle, Falun och Avesta. Det finns inga mötesprotokoll och verksamhetsberättelser kvar. Den 19 oktober 1954 ombildas klubben. En ny ordförande, Evert Andersson, väljs. Vice ordförande blir Knut Eriksson, och SBMK söker åter inträde i Svenska Badmintonförbundet. Nu följer en period med regelbundna styrelsemöten och spel mot Gävle, Falun, Avesta och en intern serie. Men medlemsantalet minskar år efter år. 1954 är det 0-25, 1959 fem. I ett styrelsemöte 15 januari 1960 beslutas om utträde ur Svenska Badmintonförbundet och upplösning av klubben på grund av för få medlemmar.

SBMK fortsätter dock sin verksamhet, men det saknas verksamhetsberättelser från 1960-65. Men det framgår av ett protokoll från 13 september 1966 att Gävle, Sandviken

Var tredje idrottsaktivitet i Sverige är fotboll

Fakta om svensk fotboll, när Svenska Fotbollförbundet fyller 100 år i år. SFF bildades 1904 och ettusen personer firade 100-årsjubileet i Stockholms Stadshus 27 mars. En av de speciellt inbjudna gästerna härifrån var vår Store grabb Sigge Parling.

Klubbar i Sverige:
3.309 med drygt en miljon medlemmar

Lag:
21.000

Matcher årligen:
462.000 (i genomsnitt 1.265 per dag)

Licensierade spelare över 15 år:
214.442 (170.136 herrar, 44.306 damer)

Ungdomsspelare under 15 år:
240.000

Domare:
15.500, varav 1.000 damer

Publik:
2,3 miljoner åskådare på elitfotboll

Fotbollsplaner:
7.900, varav 3.900 gräsplaner

Utbildning:
20.000 personer årligen i ledar-/tränar-
utbildning

Motionsfotboll:
14.000 lag,
126.000 spelare i Korpen

Källa: www.svenskfotboll.se

48 föreningar och 2.911 spelare i Gästrikland

Verksamhetsåret 2003 var 48 föreningar anslutna till Gästriklands Fotbollförbund. De hade tillsammans 2.911 spelare med licens. Till årets seriespel är 64 herr-, 24 damlag jämte 381 ungdomslag (spelare 10-18 år) anmälda till GFF.

En blick tillbaka i gästrikfotbollens historia visar att distriktets bästa lag var respekterade inte minst under 1920-talet. Gästrikland segrade 1924 i Svenska fotbollsveckan efter vinster mot Stockholm, Östergötland och Göteborg. Året efter vann Brynäs SM.

Redan 1902 hade Gefle IF spelat hem Clarence von Rosens pokal för alltid efter tre segrar mot Stockholmslag och ansågs tillsammans med Örgryte från Göteborg var bäst i landet. I landskamper mot de baltiska länderna och Finland fick Gästrikland företräda Sverige under mitten av 1920-talet.

Sandvikens IF blev första Norrlandslag i allsvenskan 1929 och blev fyra, trea, fyra i mitten av 1930-talet. SIF kom tillbaka i mitten av 1950-talet och blev som bäst fyra i allsvenskan. Och i maratontabellen är SIF på 16:e plats med 21 allsvenska säsonger mellan 1929 och 1961.

Gefle, Brynäs och Sandvikens AIK har också spelat i högsta serien.

Nämnda framgångar är nostalgi, men ambitionen att utveckla fotbollen finns inom både GFF och fotbollsföreningarna. Men för att hänga med i utvecklingen är behovet av uppvärmda planer stort. Distriktets föreningar måste få bättre möjligheter till träning här hemma.

ANDERS ERIKSSON

Pröjsarns pokal hemma efter 58 år

Den pokal Gösta "Pröjsarn" Nilsson tog emot som Bäste spelare i Sandvikens AIK i SM-finalen i bandy mot Västerås SK på Stockholms Stadion 1946 kan ses i Gästriklandens Historiska Förenings skyltfönster i publikgången till bandyläktaren i Arena Jernvallen.

Inga Hagström, ordförande i Sandvikens AIK/BK, fick Grandpokalen av sonen Ulf "Lill-"Pröjsarn" Nilsson och hans syster Lisbeth, sedan deras mor gått bort. Pröjsarn blev själv endast 43 år, avled 1963.

Bollvirtuosen från Nynäshamn blev "stälman" av en slump.

Han hade en jobbarkompis, som hade en god vän som kände en kille uppe i Sandviken och fick provspela för SAIK. Och första året av två i laget blev det två SM-finaler. Den första i snöstorm slutade 0-0, den andra en vecka senare med SAIK-seger 5-3.

I rollen som grovjobbare hade "Pröjsarn" en stor del i SAIK:s andra SM-guld.

Han bars i gullstol från planen, trots Stig Johanssons tre, Einar Ask och Roland Carlbergs ett mål var. SM-hjälten 1946 var 26 år, telegrafmontör och fick en fästmö i Sandviken, som han gifte sig med. Sonen Ulf blev ett stort namn i Tre Kronor och NHL-hockeyn.

Pröjsarns 16 matcher och 5 mål för Sandvikens AIK i bandy 1945-47 kan jämföras med hans 162 matcher och 33 mål för AIK i fotboll 1945-1955 och två A-landskamper. I bandy spelade han en B-landskamp 1947, i fotboll blev han cupsegrare 1949 och 1950.

SAIK:s guldhjältar 1946 var:

Einar Ask, Bertil Bysell, Roland Carlberg, Nils "Lappen" Hellström, Stig Johansson, Anders Leidermark, Birger Magnusson, Gösta "Pröjsarn" Nilsson, Rune "Pecka" Pettersson, Erland Sundberg och Gunnar Zackrisson.

Text och foto: KAJ ANNEBRANT

Nordupplands Idrottsallians

PÅ SKIDKUNGARESA

När Sixten Jernberg inte kom till Nordupplands Idrottsallians 80:e årsmöte, då ordnade Bertil Eriksson i Skutskärs OK att 41 skidintresserade nordupplänningar, gästrikar och dalmasar for till Sixten i Limesforsen och hade en oförglömlig dag i maj 2003.

Före besöket där gästades nämligen paret Liz Frost och Sven-Erik Danielsson vid Trolltjärn, Dala-Järna, och Gunde Svan i Lokstallarna Vansbro. Och första resdagen av två avslutades i Transtrand med en Idrottskafékväll. Gäst: Janne Stefansson, sjufaldig Vasaloppssegrare.

Gunde med elva OS- och VM-guld vann aldrig Vasaloppet.

- Jag visste vad som krävdes för att vinna, sa Gunde.

Sixten, segrare 1955 och 1960, spurtbesegrades av Janne Stefansson 1962.

De två och Vasaloppsdebuterande Assar Rönnlund ledde loppet i Oxberg, då Sixten ilsknade till och krävde att Janne och Assar skulle gå fram i täten och avlösa honom. När det inte blev så, då satte han högsta fart mot målet i Mora men kunde inte åka ifrån Janne – som vann.

- Jag visste att jag och Assar hade bättre spurt än Sixten. Vi var ändå båda framme och drog i loppet. Men Sixten tyckte att det gick för sakta – och det var hans sak att åka för seger, ansåg taktikern Janne.

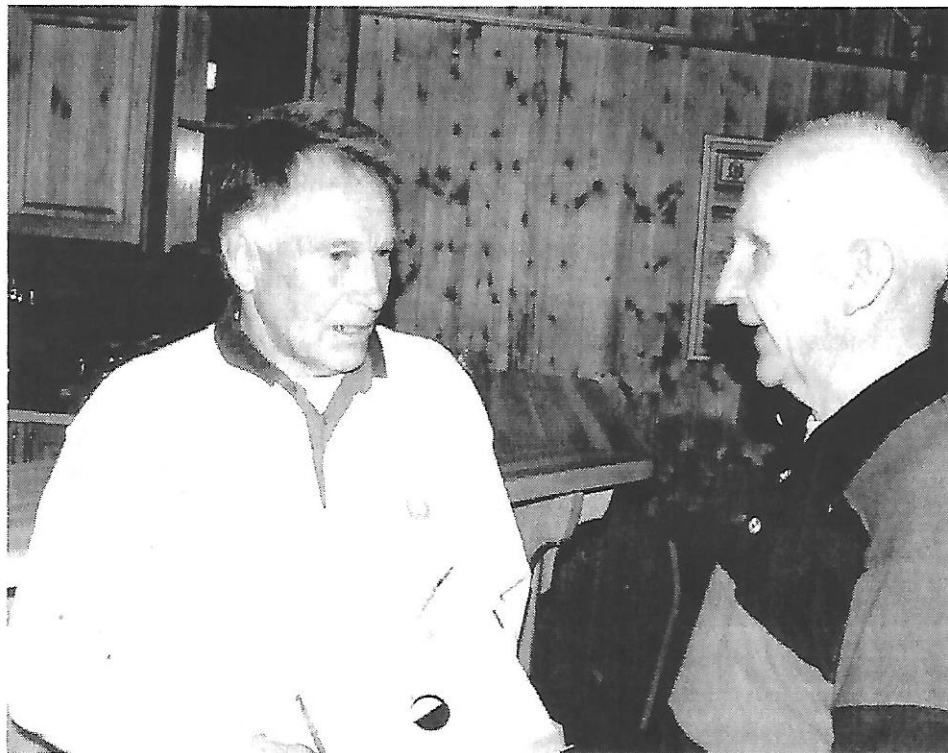
Som dock tvingades se Assar vinna Vasaloppet 1967 sen Roland Hedström, Storvik, dragit åt skidkungarna och måste nöja sig med en tredje plats bland nära 6/000 tävlande. Sven-Erik Danielsson var 35 år när han 1995 i nionde försöket, tog en eftertraktad Vasaloppsseger bland 12/000 åkare.

Andra Dalaresedagen med Birger Lindell, Ullfors, som reseledare började i Berga by, när det återstod 290 dagar till 80:e Vasaloppet.

Vasaloppkontrollerna Mångsbodarna och Oxberg passerades på vägen till Mora. Där var Rolf Hammar värd i Vasaloppsmuseet. Han berättade bland annat att åtta miljo-

Sprudlande glad. Sixten Jernberg, 74 år, trivdes i goda vänners lag och bjöd på många minnen från sitt rika skidliv med höjdpunkter i OS 1956, 1960 och 1964 samt VM 1958 och 1962. Han erövrade åtta stora segrar och lämnade inte ett VM eller ett OS 1954-1964 utan en medalj.

ner satsas årligen på marknadsföring. Belöningen är att hundratalet klubbar utmed Vasaloppsspåret ges chansen att förstärka sin ekonomi.

Andra dagen avslutade med ett besök i Nusenäs, där Åsa Mattsson berättade om kyrkbåtsrodd.

*Text och foto:
KAJ ANNEBRANT*

Idékläckare Bertil Eriksson. Som tackar Vasaloppskungen Janne Stefansson, till vänster, efter en oförglömlig kväll i Transtrand med ihågkomster, då flera frågetecken rätades ut. Janne tog verkligen fram härliga minnesbilder.

Bessemmerloppet Hofors-Högbo bruk

Mer än fyrtio år har förflutit sedan det första Bessemmerloppet anordnades. Eftersom jag har tillgång till en del fakta om loppet, vill jag gärna delge andra skidintresserade den här dokumentationen om de första tio Bessemmerloppen.. Dessa utgör en epok i Bessemmerloppets historia genom att loppet gick som distanslopp mellan Hofors och Högbo. 1972 flyttades målet till Stadsparken i Sandviken. En ny epok i loppets historia inleddes. Dokumentationen bygger på officiella resultatlistor, tidsningsreferat samt egna iakttagelser.

I programmet till det första Bessemmerloppet kan man läsa följande:

Bessemmerloppet är en historisk följd av de första lyckade bessemmerblåsningarna i Edsken – där starten är belägen. De för över hundra år tillbaka framställda stål göten forslades sedan till Högbo Bruk, där de bearbetades. Götets väg är till stora delar identisk med tävlingsspåret.

Vid den här tidpunkten fanns inte så många årligen återkommande distanslopp. De mest kända var Vasaloppet från 1922, Vargrännarloppet 1929, Flyktingloppet 1950, Kalvträskloppet och Nordenskiöldslppet från 1954. Senare växte den här typen av lopp upp som svampar ur marken. En del blev permanenta medan andra försvann lika fort som de dykt upp.

Jag hoppas att den här dokumentationen skall mana till efterföljd. Exempelvis borde Storviksstafetten, Högbo-stafettens korta men stjärnspäckade tillvaro samt alla storlopp i Hofors; Kolarrundan, Järnbärspelen och Skidalliansens tävlingar, Rönnåslppet i Ockelbo och Kämpolppet i Åmot med flera dokumenteras.

Sandviken i januari 2004.

SUNE SCHERP

Bessemmerloppets historia från 1960

Under de första fyra åren var starten förlagd till badplatsen vid Edsken, Faluvägen passerades och banan fortsatte först österut för att sedan vika av mot norr. Lugneån passerades vid utloppet i Hammardammen och därefter nåddes Finnäsens idrottsplats efter ca 5 km. Spåret gick därefter i nordlig riktning, passerade järnvägen nordväst om Lissjön, vidare norr om Acktjärn fram till Solbergavallen och HAIF-stugan.

Från och med 1965 flyttades starten till Robertsholm där en slinga på ca 3 km lagts in för att behålla distansen, spåret anslöt så småningom till den gamla sträckningen i närheten av Solbergavallen. Med den nya startplatsen slapp man bekymret med järnvägspassagen.

Målplatsen ändrades vid flera tillfällen under tioårsperioden. Första åren var målet förlagd till planen väster om parkeringen vid gamla herrgården. Spåret passerade väg 272 några hundra meter söder om kyrkan.

1965 har slutdelen av banan ändrats och väg 272 passerades norr om kyrkan. Målet var då förlagt till platsen där nya bastun i dag är belägen. 1966 och 1967 flyttades målet till åkern öster och Silvers bostad. Därefter flyttades målet ännu en gång, nu till planen vid dansbanan.

Tävlingsledare åren 1960-1966 Erik Sandin, 1967-1970 Robert Karlsson.

745 löpare åkte 1441 lopp

I de tio första Bessemmerloppen genomförde 745 löpare 1441 lopp. Fyra löpare hade fullföljt samtliga tio lopp för vilka de erhöll Bessemmerloppsmedaljen i silver; Per Frid, Jäderfors SK, Bengt Jansson, Hedesunda IF/Gefle IF, Yngve Karlsson, Hofors AIF och Allan Lindgren, Högbo GIF. Det här var mycket ordningsamma herrar, deras inbördes placeringar var oförändrade under alla lopp.

1968 fullföljde 252 deltagare, vilket är rekord för åren 1960-70.

Två gånger genomfördes tävlingen under extrema förhållanden. 1962 års lopp går till historien som det tyngsta i tävlingens historia. Blötsnö och temperaturen kring noll gjorde loppet oerhört tungt. Genomsnittstiden låg kring 1 timme/mil. Segartiden 5.11.11 var sämre än jumboplatsen i 1963 års tävling.

1966 visade termometern omkring -30 grader under hela dagen, vilket gjorde risken att förfrysas sig mycket stor. I dag skulle naturligtvis tävlingen ha blivit inställd. Rudi Forsberg som ledde loppet tills 1,5 km återstod drabbades av kramp på grund av kylan och fick se en given seger gå förlorad.

Endast en gång, 1964, måste tävlingen inställas på grund av snöbrist.

Mål i Stadsparken 1970

En epok i Bessemmerloppets historia avslutades i och med 1970 års tävling.

En av orsakerna till att målplatsen därefter flyttades till Stadsparken i Sandviken var Högbo bruks inställning till tävlingen. Arrangörerna fick efter Högbo bruks vädjan slopa inträdesavgiften vid 1970 års tävling. En ekonomisk förlust som arrangörerna hade hoppats få kompensation för genom kommunalt anslag.

Nu visade tyvärr Sandvikens stad kalla handen. Detta medförde bland annat att arrangörerna, då Högbo bruk även krävde avgift för varje tävlingsåkares bastubad, av ekonomiska skäl tvingades stoppa badandet för ungdomsklasserna. Något som verkligen var att beklaga med tanke på det kylslagna väder som rådde.

En annan tanke var att göra tävlingen mera publikvänlig. Vi hoppades nå en publik som inte gjorde sig besväret att åka upp till Högbo för att se tävlingen.

Gästriklands saknar ett distanslopp

Under de här åren fanns inga maskinella hjälpmedel vid uppkörning av spåren utan detta skedde genom skidåkning. Det känns vemodigt att man i dag år 2004, med den utveckling som skidåkningen genomgått, inte kan genomföra ett distanslopp av den här typen trots alla hjälpmedel som står till buds. I det här fallet har utvecklingen lett till avveckling. Förmodligen får vi aldrig mera se ett Bessemmerlopp med start i Hofors och mål i Högbo/Sandviken.

SUNE SCHERP

Segrarna 1960-1970:

1960: Bengt Eriksson, Sälens IF, 4.06,06. 50 fullföljande.
Kranskulla Ulla Löthberg.

1961: Roland Hedström, Storviks IF, 3.34,15. 105 i mål.
Kranskulla: Gerd Bergkvist.

Lag: Storviks IF (Hedström, Sigvard Granström,
Karl-Gunnar Backlund).

1962: Karl-Olov Olsson, Storviks IF, 5.11,11. 70 i mål.
Kranskulla: Annika Zetterberg.

Lag, DM 50 km: 1) Ockelbo SK (Karl Nordvall,
Sidor Bergman, John Eriksson).

1963: David Johansson, Delsbo IF, 3.09,19. 80 i mål,
Kranskulla: Ingrid Martinsson.

Lag: Hedesunda IF (Sven Erik Persson, Ture Larsson,
Evert Nordin).

1965: Roland Hedström, Storviks IF, 3.15,36. 140 i mål.
Kranskulla: Barbro Höög.

Lag: Storviks IF (Hedström, Sigvard Granström,
Karl-Olov Olsson).

1966: Sigvard Granström, Jädraås AIK, 3.18,38. 73 i mål.
Kranskulla: Eva Sisth.

Lag: Gefle IF (Rudi Forsberg, Sidor Bergman,
Bengt Jansson).

1967: Jan Sjöblom, Ockelbo SK, 2.51,50. 198 i mål.
Kranskulla: Ulla Lindström.

Lag: Högbo GIF (Hannu Partanen, Kari Engström,
Folke Holmgren).

1968: Folke Holmgren, Högbo GIF, 2.46,45. 252 i mål.
Kranskulla: Elisabeth Hjort.

Lag: Högbo GIF lag 1 (Holmgren, Kari Engström,
Lennart Berglund).

1969: Kurt Wigert, Ockelbo SK, 3.10,59. 241 i mål.
Kranskulla: Eva-Britt Stolt.

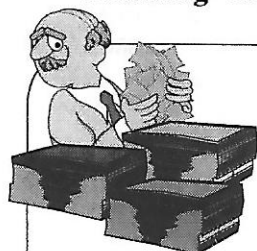
Lag: Ockelbo SK (Wigert, Jan Sjöblom, Kurt Elfsberg).

1970: Birger Larsson, Ockelbo SK, 2.54,50. 233 i mål.
Kranskulla: Barbro Larsson.

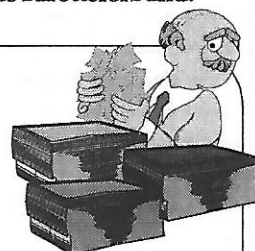
Lag: Ockelbo SK (Larsson, Kurt Wigert, Jan Sjöblom).

Vi vill ha flera medlemmar!

Vår ordförande Helge Rask har åtskilliga gånger försökt få fler föreningar och distriktsförbund som medlemmar i vår förening - Gästrikeidrottens Historiska Förening, bildad 1990 på initiativ av Gästriklands Idrottsförbund.

Kassörens ruta:

GHF har 279 medlemmar, varav fem förbund och 43 föreningar.

Det är 20 flera än året före.

Men vi vill bli åtskilliga flera för att i distriktet göra ännu mera för att sprida kännedom om idrottsrörelsens och idrottsföreningarnas stora betydelse i samhället – både förr och nu.

GHF är en ideell förening med främst medlemmar i alla fyra gästrikedommunerna.

Våra mål är:

att i Gästrikland väcka och underhålla intresset för idrottshistoria från slutet av 1800-talet

att med hjälp av text, ljud och bild dokumentera idrottsmän och -kvinnor

samt ledare och våra idrottsföreningarnas historia.

Vi är en av ett 20-tal i Sverige

Vi är en av ett 20-tal idrottshistoriska föreningar i landet och samarbetar med de i Dalarna, Hälsingland och Uppland.

Vi är med på landsomfattande konferenser vartannat år.

I år blir Värmland och Karlstad värd den 11-12 september i Värmlands museum och Löfbergs Lila Arena.

Vi har starkt stöd av Gästriklands Idrottsförbund och idrottens eget studieförbund Sisu Idrottsutbildarna.

Men medlemsavgiften är vår största inkomstkälla, ändå mycket human:

• Alla medlemmar får vårt medlemsblad, ofta 16 sidor, i april och november.

• Vi verkar också för att alla idrottsföreningar ska välja en arkivarie!

• Vi ger råd till föreningar, som planerar bokutgivning eller ett jubileumsfirande.

Att jobba med idrottshistoria har blivit en folkrörelse senaste 20 åren,
och vi hoppas att ni på något styrelsemöte inom kort diskuterar ett medlemskap i GHF.

När detta skrivs 25 mars saknas medlemsavgift för
året från 70 medlemmar.

För att hålla kostnaderna nere så långt som möjligt

sänder vi inte ut några personliga påminnelser.

I stället anger vi här nedan antalet per kommun.

Om du har tappat bort vårt utskickade inbetalnings-
kort finner då vårt postgironummer här nedanför.

Medlemmar	Ensk.	Fören.	Förb.	Obet. avg.
Gävle	82	17	5	28
Hofors	24	2	-	9
Ockelbo	24	6	-	9
Sandviken	90	18	-	23
Utanför Gästrikland	11	-	-	1
SUMMA:	231	43	5	70

Gästrikedrottens Historiska Förening

Att. Rune Holmgren, Furuvägen 27, 812 31 Storvik • Telefon: 0290-108 64 • Postgiro 81 60 67-3

Förbund/företag: 200 kronor, förening: 100, enskild medlem: 50 kronor/år.